

ครอบครัว "นามบุญ" ช่วยกันคัดแยกขยะที่ส่งเข้ามาภายในศูนย์จัดการขยะและสำนักงานสิ่งแวดล้อม

ถึงเวลาเอจจริง?

บริหาร'ขยะ'

ต่ออายุ'สิ่งแวดล้อม'

คิตไม่ตกจะทำอะไรให้คนตระหนักว่า ปัญหาสิ่งแวดล้อมอยู่ใกล้ตัวมากกว่าที่คิด

โดยเฉพาะอย่างยิ่งงานวิจัยของ Jambeck และทีมงาน ซึ่งเผยแพร่ในวารสาร Science ฉบับที่ 347 ปี 2558 ที่ออกมาตอกย้ำว่า ประเทศไทยอยู่ในอันดับ 6 ที่มีปริมาณขยะพลาสติกสูงที่สุดแห่งหนึ่งในโลก

แน่นอน กว่า 80 เปอร์เซ็นต์ ในจำนวนดังกล่าวเป็นขยะที่มาจากกิจกรรมบนบก หลายคนจึงเริ่มปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตัวเอง อาทิ ลดการใช้ถุงและหลอดพลาสติก หันมาพกแก้ว ปิ่นโต รณรงค์ใช้ถุงผ้า

หากมองถึงเรื่องการจัดการขยะของประเทศไทยที่มีอยู่หลากหลายวิธี เช่น กองทิ้งและเผากลางแจ้ง เตาเผา การฝังกลบ ซึ่งการฝังกลบนี้เองที่ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวง ในพระบรมราชูปถัมภ์ บังคับเคียวการบริหารจัดการจนไม่มีขยะสู่บ่อฝังกลบได้ทั้งหมด หรือ Zero Waste to Landfill ดำเนินการผ่าน ศูนย์จัดการขยะและสำนักงานสิ่งแวดล้อม ที่ จ.เชียงราย อันเป็นหนึ่งในเป้าหมายใหญ่ที่ต้องการให้องค์กรเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยแนวทาง "ใช้น้อย" คือลดการใช้พลังงานจากฟอสซิล และ "ปล่อยน้อย" คือลดการปล่อยมลพิษสู่สิ่งแวดล้อม

ว่าแล้ว รอยนตึกก็เปิดไฟเขียวว่า ภาคละสื่อมวลชนเข้าไปยัง "ศูนย์จัดการขยะและสำนักงานสิ่งแวดล้อม" พิสูจน์ให้เห็นว่า การจัดการขยะ

เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์

ธนพงศ์ ดวงมณี

"ลุงแสง" ขณะปฏิบัติการคัดล้างขยะเปียก

อย่างถูกวิธีเพื่อไม่ให้ขยะไปสู่อุปกรณ์ฝังกลบเป็นอย่างไร?

บริหารจัดการขยะเหลือ 'ศูนย์'

ธนพงศ์ ดวงมณี หรือที่ใครๆ เรียกว่า "ดร.แจ๊ค" วิศวกรสิ่งแวดล้อมอาวุโส มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ สวมเสื้อมือขมอมให้ข้อมูลอยู่แล้ว

ดร.แจ๊คบอกว่า ใน 1 ปี ประเทศไทยมีขยะประมาณ 27.4 ล้านตัน มีเพียง 1 ใน 3 หรือร้อยละ 43 ถูกนำไปใช้ประโยชน์อย่างถูกต้อง เช่น ขยาย ทำปุ๋ย ส่วนขยะที่ไม่ได้รับการจัดการ หรือจัดการไม่ถูกต้อง มีประมาณร้อยละ 26 สาเหตุหลักมาจากขยะไม่ได้ถูกคัดแยกจากต้นทาง ซึ่งกว่า 90 เปอร์เซ็นต์ ของจำนวนนี้จัดการด้วยวิธีฝังกลบ ส่วนใน เชียงราย มีปริมาณขยะราว 4 แสนตัน/ปี มี

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จำนวน 143 แห่ง ทว่ามีเพียง 50 อปท.ที่มีระบบจัดการขยะ (ข้อมูลปี 2560) ในจำนวนนี้มีบ่อฝังกลบถูกสุขาภิบาลเพียง 3 แห่ง ซึ่งอยู่ตรงนี้เป็นหนึ่งในนั้น

"ส่วนตัวมองว่าวิธีฝังกลบขยะเป็นเรื่องไม่ถูกต้อง เหมือนเราอยู่บ้านแล้วกวาดขยะไปทิ้งใต้หมอน ถ้าแม่มาเจอคงตีแน่นอน ดังนั้น ปัญหาคือต้องแยกขยะจากต้นทาง เพื่อไม่ให้มีขยะไปสู่อุปกรณ์ฝังกลบ สำหรับ 'ขยะทะเล' ทั่วโลกมีจำนวนกว่า 13 ล้านตัน มีขยะพลาสติกมากถึง 8 ล้านตัน กว่า 80 เปอร์เซ็นต์ มาจากบนบก ดังนั้น หาก 30 ปีต่อจากนี้ หรือประมาณปี 2593 เราไม่ทำอะไรเลย โลกจะมีขยะพลาสติกเท่าไหนหนักปลาในทะเล พลาสติกเหล่านี้จะถูกแสงแดดเผาจนกลายเป็นไมโครพลาสติก เมื่อเรากินเข้าไป ไมโครพลาสติกก็เข้าสู่ร่างกายก่อให้เกิดโรคมะเร็งต่อไป

"การเก็บขยะทะเลก็ดี แต่นั่นคือปลายเหตุ ฉะนั้น ดอยตุงจึงต้องการผลักดันเรื่องนี้ ต้องการทำให้องค์กรสามารถบริหารจัดการงานไม่มีขยะสู่อุปกรณ์ฝังกลบได้ทั้งหมด รวมทั้งการพัฒนาคน การใช้พลังงานทดแทนให้มากขึ้น ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก เพื่อตอบนโยบายการพัฒนาความยั่งยืนของสหประชาชาติ จำนวน 7 จาก 17 ข้อ" วิศวกรสิ่งแวดล้อมอาวุโสกล่าว

ทั้งนี้ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงฯ ได้จัดตั้ง ศูนย์จัดการขยะและสำนักงานสิ่งแวดล้อม ชันที่ จ.เชียงราย เพื่อรับขยะจาก โครงการพัฒนาโดยดุง (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ประกอบด้วย ส่วนสำนักงาน โรงงานห้องอาหาร และส่วนท่องเที่ยว ที่ช่วยแยกจากต้นทางมาแล้วส่วนหนึ่ง จากนั้นนำมาแยกต่อให้ถูกต้องตรงตามการใช้ประโยชน์ เพื่อไม่ให้มีขยะไปสู่อุปกรณ์ฝังกลบ

โครงการดังกล่าวเริ่มตั้งแต่ปี 2555 ทำให้ปริมาณขยะที่ไปสู่อุปกรณ์ฝังกลบลดลงเรื่อยๆ กระทั่งประสบความสำเร็จในปี 2561 โดยสามารถบริหารจัดการงานไม่มีขยะสู่อุปกรณ์ฝังกลบได้ทั้งหมด หรือ Zero Waste to Landfill

แปลงขยะเป็นประโยชน์

เปลี่ยนของเหลือทิ้งเป็นสินค้าใช้

100 ต้นปี คือตัวเลขกลมๆ ที่ธนพงศ์บอกว่า เป็นจำนวนขยะที่ส่งเข้ามาภายในศูนย์จัดการฯ ทั้งหมดนำมาแบ่งออกเป็น 6 ประเภทแยกย่อย ดังนี้ 1.ขยะย่อยสลายได้ ประมาณ 56 เปอร์เซ็นต์ เช่น เศษอาหาร เศษผัก ภาชนะย่อยสลายได้ ฯลฯ จัดการโดยนำไปทำปุ๋ยหมัก ปุ๋ยไส้เดือน น้ำหมัก EM ผลิตภัณฑ์นมแมลงวันลาย และอาหารสัตว์ 2.ขยะขายได้ ประมาณ 22 เปอร์เซ็นต์ แบ่งได้อีก 3 ชนิด เช่น แก้ว/จานพลาสติก กระดาษ โลหะ ฯลฯ จัดการโดยคัดแยก รวบรวม แล้ว

กระดาษชนิดต่างๆ คือขยะขายได้หากเปียกน้ำหรือชื้น เจ้าหน้าที่จะนำมาตากแห้งก่อนนำส่งขาย

“อาคารของศูนย์จัดการทำจากดินเพื่อประหยัดซีเมนต์ ทุกหลังคามีที่เก็บน้ำ สามารถประหยัดน้ำได้ 25 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ เราใช้พลังงานทดแทน 90 เปอร์เซ็นต์ วัสดุต่างๆ ภายในศูนย์เป็นวัสดุรีไซเคิล รีไซเคิล ทำให้ไม่ต้องใช้วัสดุใหม่ ประหยัดได้ 40 เปอร์เซ็นต์ ตลอดจนเครื่องตัดหญ้าเป็น ‘แพะ’ มีทั้งหมด 9 ตัว” ธนพงศ์กล่าวสรุป

ที่สำคัญ มูลนิธิแม่ฟ้าหลวงมีเป้าหมายในการเป็นองค์กรที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจกเป็นศูนย์ ในปี 2563 โดยการชดเชยปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยทั้งหมดด้วยคาร์บอนเครดิตที่จะได้ในปี 2563 จากการดำเนินโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (T-VER) ในพื้นที่โครงการพัฒนาออยดุงฯ ซึ่งกิจกรรมทั้งหมดเกิดได้จากความร่วมมือของพนักงานและชาวบ้านในพื้นที่

ขอรื่องว่าให้แยกขยะ

ถังขยะแยกประเภท ด้านบนแสดงรายละเอียดและรูปภาพ สะดวกแก่การทิ้ง

ขยะที่ผ่านการซักล้างจะนำมาเข้า “เครื่องปั่นแห้ง” ก่อนนำไปแยกประเภท รอส่งขายต่อไป

ติดต่อให้บริษัทรับซื้อของเก่ามารับซื้อไป 3.ขยะเปียก ประมาณ 11 เปอร์เซ็นต์ เช่น พืชผักที่เน่าอาหาร ฯลฯ จัดการโดยนำไปหมักเป็นปุ๋ยแล้วนำไปจำหน่าย

4.ขยะพลังงาน ประมาณ 7 เปอร์เซ็นต์ เช่น เศษผ้า เศษกระดาษ วัสดุเหลือทิ้ง กะลาแมคคาเดเมีย ฯลฯ จัดการโดยนำไปเผาเป็นพลังงานความร้อนเพื่อใช้ในโรงงาน 5.ขยะอันตราย ประมาณ 1 เปอร์เซ็นต์ เช่น กระป๋องสเปรย์ ถังสี ถ่านไฟ แบตเตอรี่ ฯลฯ จัดการโดยการจัดเก็บไม่ให้รั่วไหล เตรียมส่งบริษัทรับกำจัดขยะอันตรายที่ได้มาตรฐาน และ 6.ขยะหึ่งน้ำ ประมาณ 3 เปอร์เซ็นต์ เช่น ทิชชู ผ้าอนามัย ผ้าอ้อม ฯลฯ จัดการโดยนำไปกำจัดในเตาเผาขยะมูลฝอยด้วยความร้อน 900 องศาเซลเซียส ดำเนินการอาทิตย์ละหนึ่งครั้ง

“น้ำมันจากหึ่งอาหารนำมาทำไบโอดีเซลได้ประมาณ 500 ลิตร/ปี เศษอาหารจำพวกผักนำไปเลี้ยงหนอนแมลงวันลาย อีกส่วนหนึ่งไปเลี้ยงไส้เดือน และเปิดบรรดาหน้าเสียนำไปบด โดยให้หลักการของโครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมแหลมผักเบี้ยอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ปรับใช้ให้เหมาะสม เศษกระดาษนำไปทำถุง ส่วนหนึ่งนำไปทำเป็นชีวมวล เศษผ้าหรือเศษกระดาษพยายมนำไปทำผลิตภัณฑ์อื่น ๆ เช่น พวงกุญแจ หากยังเหลือจริงๆ ก็จะนำไปเผา

“ส่วนเราหมักนำไปพื้นที่ต่าง ๆ ประหยัดทราย ปูน หิน สำหรับเปลือกแมคคาเดเมียสามารถนำไปเพิ่มความชื้นในดิน เปลือกกาแฟนำไปเลี้ยงหนอนไส้เดือนได้ไม่ต่าง ๆ นำไปเผาด่าน นอกจากนี้ ยังมีโครงการทำก๊าซต้นกำเนิดเพื่อใช้ในโครงการ ที่สำคัญเรามีผลิตภัณฑ์ใหม่คือ ‘ถาดทำจากแมคคาเดเมียบด ผสมกับเรซิน’ คาดว่าจะนำออกใช้เร็ว ๆ นี้

เจ้าหน้าที่สำนักงานศูนย์วิจัยและพัฒนาทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งอ่าวไทยฝั่งตะวันออก (ระยอง) ฝ่าซากเต่าตนุ หลังเกยหาดแม่น้ำพังช่วงสิ้นเดือนกรกฎาคมที่ผ่านมา พบ “เศษเชือก” ขยะทะเลจากฝีมือมนุษย์อุดตันกระเพาะอาหาร สาเหตุของการตาย

แม้ขยะปริมาณมหาศาลที่ส่งเข้ามายังศูนย์จัดการจะถูกแยกประเภทมาแล้วบางส่วน แต่ส่วนหนึ่งก็ต้องอาศัยแรงงาน “คน” เข้ามาจัดการให้สมบูรณ์

แบบ จึงได้เจอกับ **ลุงแสง นามบุญ** อายุ 49 ปี พร้อมครอบครัวกำลังคัดแยกขยะกองมหึมาอย่างขะมักเขม้น

ลุงแสงเล่าว่า ขยะทั้งหมดนี้มาจากโครงการพัฒนาอโยธยา (พื้นที่ทรงงาน) อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ซึ่งคัดแยกแล้วบางส่วน ทำให้งานง่ายขึ้นกว่า 70 เปอร์เซ็นต์ เมื่อได้ขยะมาแล้วจะทำการนับถ่วง ชั่งน้ำหนัก คัดแยกประเภท หากเป็นขยะเปียกจะนำเข้าเครื่องชักล้าง เข้าเครื่องบดแห้ง ก่อนจะแยกประเภทแล้วชั่งน้ำหนักอีกครั้งหนึ่งเพื่อรอส่งขาย ส่วนน้ำจากการชักล้างจะเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียกลายเป็นน้ำดี สำหรับใช้ในศูนย์จัดการต่อไป

“ผมทำงานมากกว่า 7 ปีแล้ว ไม่เคยเจ็บป่วยอะไร แต่จะมีอาการปวดร่างกายมากเป็นพิเศษ ดีใจที่ได้ช่วยงานโครงการ ไม่ท้อแท้ จะทำต่อไปเรื่อยๆ”

ลุงแสงพูดไปก็ยิ้มไป ก่อนจะฝากถึงคนอื่น ๆ ว่า อยากให้ทั้งขยะให้ถูก ขวดน้ำก็อยู่กับขวดน้ำ ขอให้แยกมา

“ถ้าต้นเหตุง่ายขึ้น หลังๆ ก็ง่าย”

ขาด'สุนทรียภาพ'ต้นตอปัญหาสิ่งแวดล้อม?

ปิดท้ายที่กิจกรรมสัมมนาประจำปี 2562 ของ **อุทยานศิลปวัฒนธรรมแม่ฟ้าหลวง (ไร่มแม่ฟ้าหลวง)** ในหัวข้อ “สิ่งแวดล้อมเชียงราย การแก้ไขปัญหาลู่ความยั่งยืน” จากวิทยากรหลากหลายอาชีพ หนึ่งในนั้นคือ **เฉลิมชัย โฆษิตพิพัฒน์** ศิลปินแห่งชาติชาวเชียงราย ที่ให้ความเห็นอย่างตรงไปตรงมาว่า ต้นเหตุของปัญหาสิ่งแวดล้อมคือคนไทยขาด **สุนทรียภาพ** อันเป็นส่วนหนึ่งของ **ความสะอาด สวยงาม**

“ความสะอาดเป็นสุนทรียภาพที่สากลที่สุด เราไม่สามารถสร้างเมืองหรือประเทศให้สวยงามเหมือนญี่ปุ่นได้ เพราะคนของเราไม่รู้จักความงาม บอดทางสุนทรียภาพ เมื่อบอดทางสุนทรียภาพจึงสามารถมองขยะได้สบายๆ เราอ่อนแอเรื่องการศึกษา ผมกำลังร่วมกับมหาวิทยาลัยแม่ฟ้าหลวงสร้างหลักสูตรใหม่ขึ้นมา โดยการสอบสัมภาษณ์ เมื่อจบ 1 ปี ทุกคนจะมีสุนทรียภาพที่ยิ่งใหญ่ที่สุด สายตาของเขาจะเห็นความงามที่ยิ่งใหญ่ จะทนกับสิ่งที่ไม่ดี สกปรกไม่ได้” เฉลิมชัยกล่าว

ศิลปินแห่งชาติชาวเชียงรายยังบอกว่า หากได้เป็น “รัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ” ภารกิจแรกที่จะทำคือ เปลี่ยนคนทั้งประเทศให้รู้จักสุนทรียภาพทั้งหมด บรรจุวิชาดังกล่าวอยู่ในวิชาบังคับ จากนั้นนำครูทั้งหมดมาสอนและปรับความเข้าใจเรื่องสุนทรียภาพ ดังนั้น เมื่อเด็กได้เรียนรู้สุนทรียภาพตั้งแต่อายุยังน้อยจะทำให้รู้จักความงาม รู้จักรักษา ไม่ว่าจะบ้านตัวเอง ชุมชน ตำบล จังหวัด ประเทศ หรือโลก

“เราแก้ไขบ้านเมืองอย่างไรก็แก้ไขไม่ได้ เพราะไม่แก้ไขที่คนของเรา ดังนั้น การแก้ไขที่คนของเราคือการล้มทุกอย่างแล้วสร้างขึ้นใหม่ สร้างเด็กรุ่นใหม่ขึ้นมาเพื่อให้เขาเกิดขึ้นจากการเรียนรู้สุนทรียภาพ นั่นคือสิ่งที่ใหญ่ที่สุดที่ทำให้หัวใจเปลี่ยนแปลง เมื่อท่านเห็นความงาม ท่านจะรู้จักรักษามากที่สุด เมื่อท่านมองเห็นความงาม ท่านจะมองเห็นศิลปวัฒนธรรมของชาติดังตาม มองภูมิทัศน์ของบ้านเมืองงดงาม มองฟ้างาม แผ่นดินงาม ภูเขางาม มองทุกอย่างงาม เกิดความรักในชาติของท่าน

“เราต้องแก้การศึกษาตั้งแต่เด็ก ถ้าเราแก้ตรงนั้นได้ เราจะสร้างชาติของเราได้ เป็นชาติที่สะอาดที่สุดเหมือนญี่ปุ่น และคนของเราจะรักษาทุกอย่าง” เฉลิมชัยกล่าวจบอย่างคมคาย

ทั้งหมดนี้เป็นเพียงส่วนหนึ่งในการแนะนำและลงมือทำโดยเริ่มจากตัวเอง หวังต่ออายุให้สิ่งแวดล้อม พร้อมแก้ปัญหาด้วยวิธีการแบบยั่งยืน

ชนากานต์ ปานอ่ำ